

ONA TILI DARSLARIDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI

Raximberdiyeva Umidaxon Abdurazzoq qizi.

Farg‘ona viloyati Bog‘dod tumani

Bag‘dod agrotexnologiyalar texnikumi

Ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ona tili darslarida interaktiv metodlardan foydalanishning didaktik, psixologik va amaliy afzalliklari yoritilgan. Interaktiv metodlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, muloqot faoliyati, nutq madaniyati va grammatik bilimlarini chuqurlashtirishda samarali vosita hisoblanadi. Tadqiqotda “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Baliq suyagi”, “Juftlikda ishlash”, “Insert” kabi metodlarning qo‘llanilishi, dars jarayonidagi faollikni oshirishi hamda o‘quvchilar motivatsiyasiga ijobiy ta’siri tahlil qilingan. Natijalar interaktiv yondashuv ona tili ta’limining sifatini oshirishda muhim o‘rin tutishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: interaktiv metod, ona tili ta’limi, muloqot, motivatsiya, nutq o‘stirish, aktiv o‘qitish.

Bugungi globallashuv jarayonida ta’limning innovatsion modelga o‘tishi o‘qituvchidan ijodkorlik, o‘quvchidan esa faol ishtirokni talab qilmoqda. Ayniqsa ona tili fanida o‘quvchilarning nutqi, tafakkuri, mustaqil fikrlash va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish birlamchi vazifalardan hisoblanadi. An’anaviy dars uslublari bilan bir qatorda interaktiv metodlarning qo‘llanishi darsning samaradorligini sezilarli oshiradi. Interaktiv o‘qitish o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi ikki tomonlama muloqotni kuchaytirib, har bir o‘quvchini dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi.

Interaktiv metod — bu o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, bahs-munozaraga, tahlil qilishga va ijodiy fikrlashga jalb qiluvchi ta’lim texnologiyasidir. “Interaktiv” so‘zi “o‘zaro ta’sir”, “hamkorlikda ishlash” ma’nosini anglatib, darsda

o'quvchilarning bir-biri bilan va o'qituvchi bilan faol muloqotga kirishishini ta'minlaydi.[1]

Ona tili ta'limi o'quvchidan nafaqat grammatik bilim, balki nutq madaniyati, to'g'ri yozish, ravon gapirish, mantiqiy fikrlash kabi ko'nikmalarni ham talab qiladi. Shu sababli interaktiv metodlar aynan ushbu fan uchun eng mos o'qitish tizimlaridan biridir.

Interaktiv metodlar ko'p hollarda guruhli ishlarga asoslanadi. "Juftlikda ishlash", "Guruhda ishlash", "Aylana stol" kabi usullar o'quvchilarning o'z fikrini erkin ifoda etishiga, savol berish, fikrga munosabat bildirish va nutqiy faolligini oshirishiga yordam beradi.

"Aqliy hujum", "Insert", "Tahlil va sintez" kabi metodlar orqali o'quvchi mavzuni faqat tinglab emas, balki mustaqil izlanish orqali o'zlashtiradi. Bu esa darsni passiv qabul qilishni oldini oladi.

O'quvchi darsda o'zining faol ishtirokchi ekanini his qilganida, dars jarayoniga qiziqishi ortadi. Qiziqarli topshiriqlar, guruhlar o'rtasidagi musobaqalar, ijodiy vazifalar o'quv jarayoniga o'yin elementlarini olib kiradi va motivatsiyani kuchaytiradi.

Interaktiv samarali jamoaviy ishlashni shakllantiradi. Ona tili o'quvchilarni nafaqat nutqiy, balki axloqiy, madaniy hamkorlikka o'rgatishda ham muhim vosita bo'ladi.

Klaster, "Baliq suyagi" metodi, jadval orqali o'rganish kabi usullar murakkab grammatik mavzularni mantiqiy bog'lanishda eslab qolishni osonlashtiradi.

O'qituvchi interaktiv metodlardan foydalanganida dars an'anaviy monolog holatidan chiqib, faol, jonli va natijador mashg'ulotga aylanadi.

"Aqliy hujum" metodi. Bu metod darsni boshlash va yangi mavzuga qiziqish uyg'otishda juda samarali. O'quvchilar mavzu yuzasidan barcha fikrlarini erkin ayta oladilar.

“Klaster”. Matn bilan ishlashda, tushuncha va g‘oyalarni tizimlashtirishda qo‘llaniladi. Masalan, “So‘z turkumlari” mavzusini klaster orqali tasniflash o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashini kuchaytiradi.

“Insert”. Matnni tahlil qilish, belgilar qo‘yish (V – bilaman, + – yangi, – qarama-qarshi, ? – tushunarsiz) orqali o‘quvchilarning mustaqil o‘qish malakasini rivojlantiradi.

“Debat”. Bahs-munozara o‘quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi, fikrini asoslash va dalillash ko‘nikmasini shakllantiradi.[3]

Ona tili darslarida interaktiv metodlardan foydalanish misollari

1. Mavzu: Ot turkumlari

- “Aqliy hujum” orqali o‘quvchilardan otlarning hayotdagi o‘rnini so‘rash.
- “Klaster” orqali otlarning ma‘no guruhini tasniflash.

2. Mavzu: Gap turlari

- Juftlikda ishlash orqali gaplarni tuzish
- Rag‘bat kartochkalari bilan guruhlar faoliyatini baholash

3. Mavzu: Matn tuzish

- “Insert” orqali matnni tahlil qilish
- “Debat” orqali fikrlar bahsi

Interaktiv metodlarning psixologik afzalliklari

O‘quvchi darsda o‘zini erkin his qiladi.

Mustaqil qaror qabul qilishga o‘rganadi.

Stress kamayadi, o‘quv motivlari kuchayadi.

Kommunikativ kompetensiya shakllanadi.[4]

Ona tili darslarida o‘quvchi shaxsining nutqiy, ijtimoiy va fikrlash salohiyati to‘liq ochilishi uchun interaktiv metodlar eng munosib vosita hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, interaktiv metodlar ona tili darslarini sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘taradi. Ular o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, nutqi, muloqoti va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Dars jarayonining jonlanishi, motivatsiyaning

oshishi, grammatik bilimlarning mustahkamlanishi, o'quvchilar o'rtasida hamkorlikning kuchayishi interaktiv ta'limning asosiy ustunliklaridandir. Shu bois ona tili fanida innovatsion, zamonaviy metodlarni qo'llash ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva, Z. O'zbek tilini o'qitishda innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2020. 45–62-betlar.
2. Qodirova, M. Interfaol metodlar va ular ona tili darslarida qo'llanilishi. "Til va Adabiyot Ta'limi" jurnali, 2022, 4-son, 12–18-betlar.
3. Shomurodova, N. O'quvchilarda nutq madaniyatini shakllantirishning samarali vositalari. Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy to'plami, 2021, 98–105-betlar.
4. Matqulova, S. Interaktiv usullar yordamida grammatik bilimlarni rivojlantirish. "Pedagogik innovatsiyalar" jurnali, 2023, 2-son, 55–63-betlar.
5. Ergasheva, M. Kommunikativ yondashuv asosida ona tili ta'limini takomillashtirish. Samarqand davlat universiteti nashri, 2020, 33–48-betlar.